

Hizkuntza

Erabileraren neurketa

16 | Giza Eskubideen
Zinemaldia

Aurkibidea

1. Sarrera

BAGERA Donostiako Euskaltzaleen Elkarteak, euskararen erabilera areagotzea ardatz duela, Giza Eskubideen Zinemaldiaren hizkuntza erabileraren neurketa egin du aurtengo edizioan 9. urtez.

Orain arte, Donostiako aisialdian eragina duten beste ekintza nagusietan ere hala egin izan dugu: Dferia, Aste Nagusia, Jazzaldia, Donostiako Zinemaldia eta Beldurrezko eta Fantasiako Zinemaldia.

Garrantzitsua da oso euskararen erabilera normalizatzea eguneroko bizitzan. Era berean, gizarteari eskaintzen zaizkion aisialdirako kultur ekitaldietan euskararen presentzia areagotzea oso garrantzitsua da. Ostera ere, gogorarazi behar dugu euskara hizkuntza ofiziala dela Euskal Autonomia Erkidegoan. Gainera, Donostiako udal ordenantzek euskarari ofizialtasun hori aitortzen diote eta Udalak antolatutako ekintza guztietan euskarak lehentasuna izan behar duela esaten dute.

Beraz, Giza Eskubideen Zinemaldian antolatzen diren jardueretan euskararen erabilera idatzia zein ahozkoa areagotzea du helburu Bagera Elkarteak; hau da, Giza Eskubideen Zinemaldian euskararen presentzia normalizatzea.

2. Metodologia

Asteak bere gain hartzen dituen momentu guztiak neurtzen saiatu gara: filmen aurkezpenak, euskaraz azpigitulua dutenak edota bikoiztutako filmak, programazio aurrerapenaren txostena, filmez filmeko gida, kartelak etab. neurtu ditugu.

Neurketa egiterakoan, hizkuntza erabilera 3 ataletan azaldu dugu eta kasu guztietan ele bitan egin zela adierazten dugunean, zehazki, euskaraz eta gazteleraz egin zela esan nahi dugu.

a) Ahozko erabilera: Filmak, ekitaldi nagusiak, prentsaurrekoak, film emanaldietako ongi etorri eta aurkezpenak (ongi etorria, sarrerako lehen hitzak eta aurkezpena pelikulen xehetasunak ematerakoan) eta jendaurreko zerbitzuak aztertzen ditugu atal honetan. Zein hizkuntza erabiltzen den eta bakoitza zein neurritan erabiltzen den hartzen dugu kontuan.

b) Idatzizko materiala: Idatzizko material ugari izaten da Astean. Antolakuntzaren argitalpenak (filmez filmeko gida, programazioaren aurrerapen txostena, ...), kartelak, web gunea, errotulazioak etab. izaten ditugu aztergai.

c) Erakusketak: Atal honetan Astearen baitan antolatzen diren erakusketetan egiten den hizkuntza erabilera neurtzen dugu.

3. Ahozko erabilera

3.1. Filmak

Atal hau Zinema Astearen ekintzarik garrantzitsuena dela gogoan izan behar dugu. Aurten, asteak 27 film luze eman ditu eta horietatik, 7 euskaraz edo euskaraz azpidatziak izan dira (3 Victoria Eugenia Antzokian eta 4 Kultur etxeetako zikloan, Filmazpit, Eusko Jauralaritzak eta Hizkuntza Politikarako Sailburuordetzaren Euskara Sustatzeko Zuzendaritzak finantzaturako programan). Bestetik, 2 proiektio berezi eskaini dira bata Tabakaleran (gaztelarazko azpidatziekin) eta bestea Martuteneko presondegian (gaztelaraz). Azkenik, 3 film proiektatu dira haur eta gazteen saioetan, 3ak euskaraz izan dira (bi euskarara bikoiztuak eta bestea euskaraz azpidatzia).

Film laburrei dagokienez, 27 labur eskaini dira eta horietatik 5 euskarazko azpidatziekin (3 Victoria Eugenia Antzokiko proiektioetan eta 2 Kultur Etxekoetako Zikloan).

Sailez sail honakoak izan dira aurten eskainitako filmak eta euskarazko emanaldien kopurua:

- Film luzeen sail ofiziala: 20 filmetatik 3 film euskaraz edo euskarara azpidatziak izan ziren ("*Beauty and the dogs*", "*Djam*" eta "*Food coop*" filmak) %15.
 - Bukaera: Proiektaturako filma bertsio originalean (bulgarieraz) izan zen eta aurreko urteetan bezala euskarazko azpidatziekin ("*Dood coop*").
- Film laburren sail ofiziala: 18 filmetatik 3 euskaraz azpidatziak izan ziren ("*Areka*", "*Euna*" eta "*Fifo*") %16,67.
- Kultur etxeetako zikloan: 5 film luzeetatik 4 euskaraz edo euskarazko azpidatziekin izan ziren %80. Film laburrei dagokienez, 9 film laburretatik 2 euskaraz izan ziren %22,22.
- Haur eta gazte saioetan 3 film luzeetatik 3ak euskaraz (2 euskarara bikoiztuak eta bestea euskarazko azpidatziekin) %100.

3.2. Ekitaldi nagusien ongi etorri eta aurkezpenak

3.2.1. Aurkezpen Ekitaldia

Giza Eskubideen Zinemaldiari hasiera ofiziala emateko, aurkezpen ekitaldi bat antolatzen zuten proiektioen aurretik. Ainhoa Aierbe aktorea izan zen aurkezpen horren gidaria. Euskara eta gaztelera, biak modu orekatuan erabili zituen, hizkuntza bakoitzean eduki ezberdina azalduz. Jarraian, Eneko Goia Alkatea aritu zen, modu elebidunean bera ere.

Bestetik, zeinu hizkuntzara itzulpena egiteaz arduratu zen neska gazte bat ere ikusi ahal izan genuen.

3.2.2. Itxiera Ekitaldia

Ainhoa Aierbe aktorea izan zen gala aurkezteaz arduratu zena, gorren hizkuntzara itzulpena egiten zuen gazte batekin batera. Aierbe bi hizkuntzatan aritu zen, hizkuntza bakoitzean informazio propioa emanaz.

Ondoren, Eneko goia alkatea aurkeztu zuen. Eneko Goiak bi hizkuntzak erabili zituen. Lehenengo euskaraz eta jarraian gazteleraz egin zuen.

Sari banaketari dagokionez, 4 sari ezberdin banatu ziren:

- Amnesty saria: euskaraz irakurri zuten sarituaren izena. Sarituaren hitzak hasieran bi hizkuntzetara itzuli dituzte, eta ondoren gaztelerara bakarrik.
- Film labur onenari saria: zuzendariak gazteleraz jaso du saria, baina ez zekien euskaraz.
- Ikusleen saria: gazteleraz hitz egin du sarituak, baina ez zen euskalduna.
- Sari nagusia: sarituaren aurkezpena bi hizkuntzetan izan da, beti ere euskara lehendabiziko hizkuntza izanik. Sarituaren hitz guztiak gaztelerara itzuli dira.

Agurra bi hizkuntzetan egin dute, eta azken hitza euskaraz izan da.

3.3. Filmen ongi etorri eta aurkezpenak

Filmen ongi etorri eta aurkezpenak aztertzerakoan, kontuan izan behar dugu ekitaldi batzuk film bat baino gehiagoren emanaldia izan arren (normalean, laburren bat lehenengo eta luze bat ondoren), ekitaldi osoak aurkezpen bakarra izan zuela.

Bagera Elkartek behatutako filmetan, aurkezpenen sarrerek bi eletan izan ziren, gehienetan euskara eta gaztelera tartekatuz, hau da, ez da bata bestearen itzulpena egin, esaldi ezberdinak tartekatu dira. Aurten gainera, euskararen presentzia gaztelerarena baino handiagoa izan dela nabaritu dugu. Begoña del Teso izan da Zinema Astearen aurkezlea aurreko urteetan bezala.

3.4. Aurkezpen prentsaurrekoa

Aurkezpen nagusian, Eneko Goiak (Donostiako Alkatea), Jose Miguel Beltranek (Zinemaldiko Zuzendaria), Maribel Vaquerok (Gipuzkoako Foru Aldundiko Bizikidetzaren eta Giza Eskubideen zuzendari nagusia) eta Izaskun Fernandezek (Amnesty International Euskadi) hartu zuten parte. Goiak eman zion hasiera prentsaurrekoari eta bi eletan egin zuen euskara eta gaztelera tartekatuz (Hizkuntza bakoitzean informazio propioa emanaz). Ondoren, Maribel Vaquerok hartu zuen hitza; lehenengo euskaraz egin zuen eta jarraian labur gazteleraz.

Programazioaren nondik norakoak Josemi Beltranek eman zituen. Bi hizkuntzak tartekatu zituen, hizkuntza bakoitzean informazio propioa emanaz (gastelerazko azalpenak luzeagoak izan ziren).

Azkenik Izaskun Fernandezek hartu zuen hitza gaztelera hutsez eman zituen azalpen guztiak.

3.5. Prentsaurrekoak

Atal honetan Zinema Asteko ekintzak aurkezteko egin diren prentsaurrekoak hartu ditugu kontuan.

Asteazken zehar egindako prentsaurrekoetan Jose Miguel Beltranek (Zinemaldiaren arduradunak) ematen zion hasiera prentsaurrekoari, nahiko labur. Hizkuntz erabilera prentsaurrekoan parte hartu behar zuen gonbidatuaren arabera izan zen. Gehienetan gaztelera gailendu da.

3.6. Mahai inguru eta solasaldiak

Proiektzioen osteko solasaldietan, bi hizkuntzen arteko desoreka handia izaten da. Gaztelera gailentzen da nabarmen.

Solasaldian parte hartzen duten gonbidatu askok (erdiak baino gehiagok) euskaraz ez dakite, eta euskaraz dakiten kasuetan ere, sarritan dinamizatzailea gaztelera aritzen da eurekin. Horrek eragin zuzena du publikoarengan, galdera gehienak gaztelera egiten baititu.

Euskara hutsean egindako mahai inguru bakarra izan zen (Food coop). Solaskide guztiak euskaldunak ziren, frantses bat izan ezik, eta horrek itzulpena izan zuen, euskarara. Solasaldia hizkuntza aldetik oso interesgarria izan zen euskalki ezberdinak erabili zituztelako (Gipuzkoa, Nafarroa eta Lapurdi).

3.7. Hitzaldiak

Apirilaren 13an Koldo Mitxelena Kulturunean “*Prostituzioaren eta emakumeen salerosketaren nagusiak*” izenburupean egin zen hitzaldia gaztelera izan zen.

3.8. Jendaurreko zerbitzuak

Jendeari erantzuteko zerbitzuetan nolako harrera jaso ahal izan dugun neurtu nahi izan dugu.

Topatu garen Zinemaldiko langileekin (informazio bulegoan, aretoen sarreratako langileekin...) euskaraz egin dugu eta erantzuna euskaraz jaso dugu.

Baina beraien lehen hitza jendearengana zuzentzeko gaztelera izaten zen gehienetan.

4. Idatzizko materiala

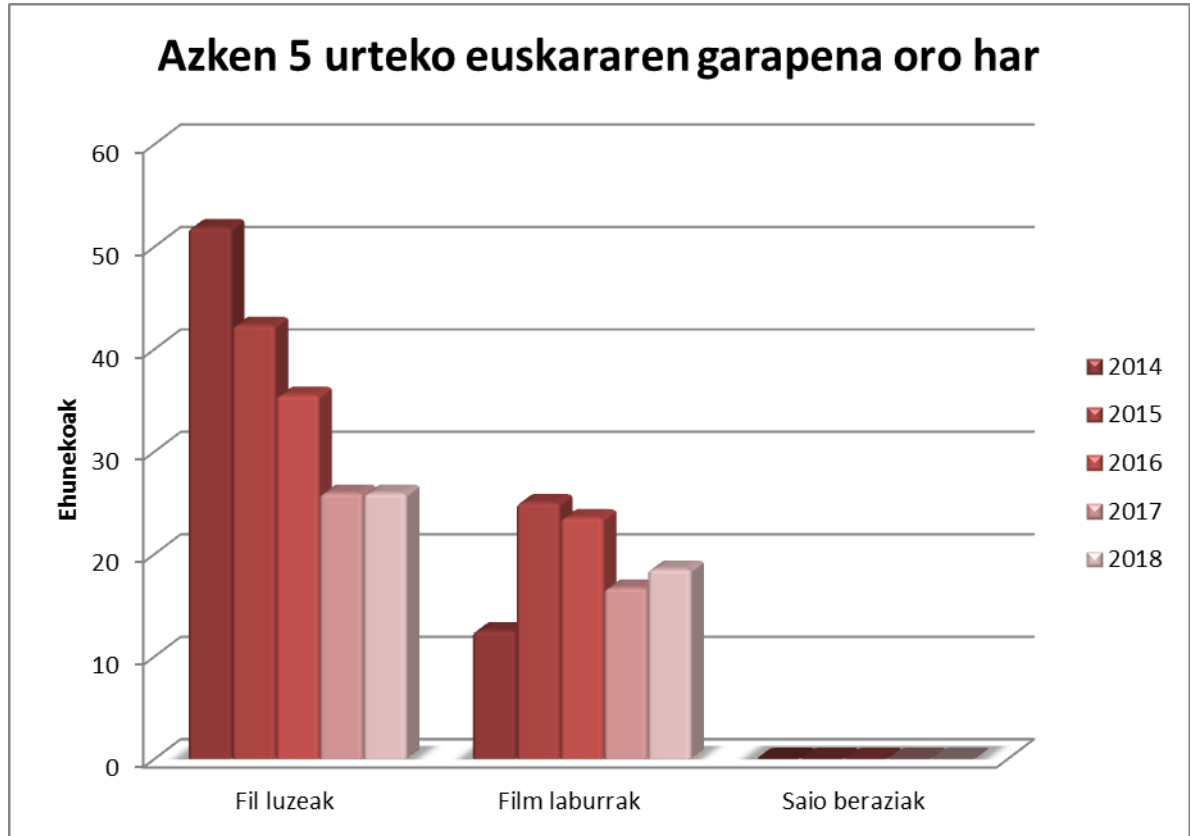
Atal honetan Zinema Astearen inguruan sortzen den material idatzia biltzen dugu, kontuan izanik hau dela jende gehienarengana iristen den materiala. Oro har, Zinemaldiko antolakuntzari dagokion idatzizko materiala ele bitan edota hiru eletan idatzirik dago eta lehentasuna du. Hala nola: katalogo ofiziala, programazio liburuxka, erakusketen postalak zein 4 erakusketetan jarritako informazio panelak, akreditazioak, emanaldietarako sarrerak, haurrentzako filmetako gonbidapenak, publikoari banatzen zaien filmei botoa emateko orria, Zinemaldiaren ebaluatze orrian azaltzen den informazio, ...

Bestetik, Amnesty Internacional-ek Victoria Eugenia Antzokian jarritako mahaian zegoen material gehiena bi hizkuntzetan zegoen. Baita bertan jarritako panela ere.

Webguneari dagokionez informazio guztia hiru hizkuntzetan eskuratzeko aukera ematen du (euskaraz, gaztelaraz eta ingelesez). Horretaz gain, webgunearen izenean aldaketa eman da, www.cineyderechoshumanos.com izatetik <http://www.zinemaetagizaeskubideak.eus> izatera pasa da.

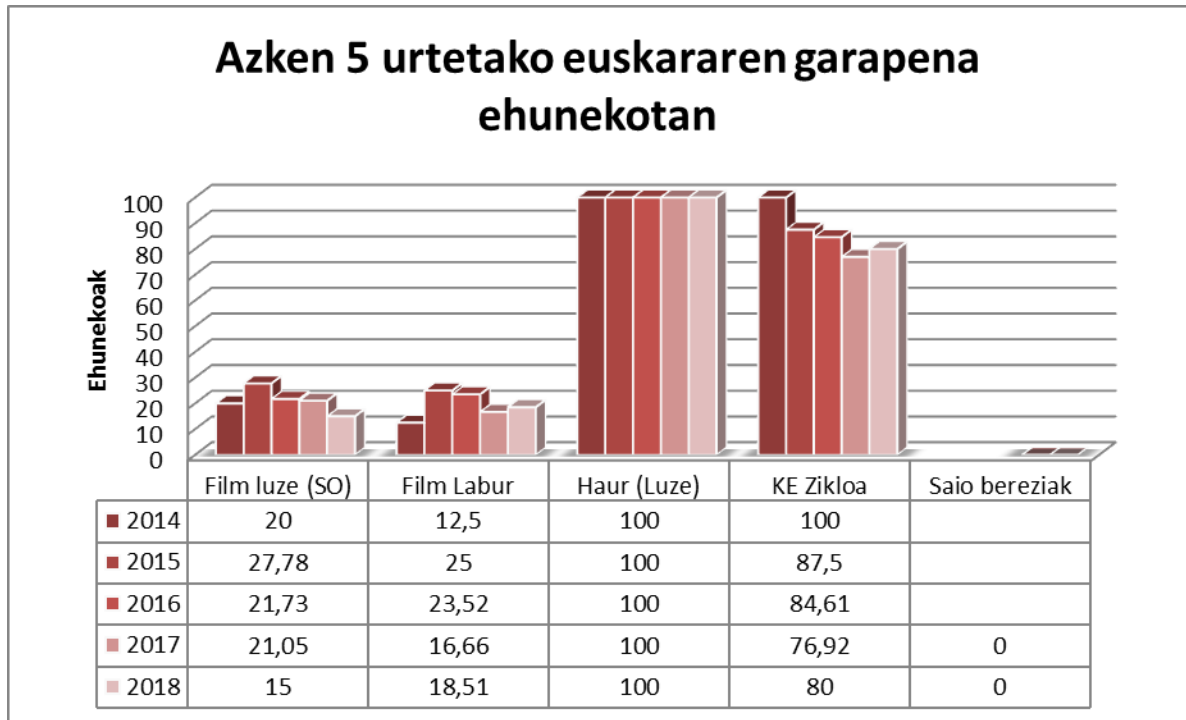
5. Ondorioak eta proposamenak

Giza Eskubideen Zinemaldiaren euskararen garapena (2010-2017):

lazko datuekin alderatuta, grafikoan ikus dezakegu, portzentajetan film luzeetan eta laburretan gorakada egon dela. Kultur Etxeetako Zikloan jaitsiera egon da:

Hala ere, oraindik lan handia dago egiteko euskaraz azpidatzitako edo euskaraz bikoiztutako filmen kopurua handitzeko, euskarak dagokion presentzia izan dezan. Baina positiboa da Zinemaldiko atal guztietan euskararen presentzia hedatzen ari dela nahiz eta atal batzuetan neurri apalean agertu (Sail Ofizialean, saio berezietan, Kultur Etxeetako Zikloan, film laburretan eta Amaierako ekitaldian, hala nola).

Zinemaldiaren aurkezpen prentsaurrekoan, ekitaldi nagusien eta filmen aurkezpenetan, aurreko urteetako bidetik jarraitu dute. Aurkezpenei dagokionez, oso ondo zaintzen da elebitasuna (Ainhoa Aierbe irekiera ekitaldian eta amaiera ekitaldian baita Begoña del Teso ere ohiko emanaldietan). Informazioa ez dute errepikatzen hizkuntza batean eta bestean, eta BAGERA Elkarteak oso positibotzat baloratzen du hori. Era berean, hizkuntza batetik besterako jauzia oso modu naturalean egiten dute eta aurkezpenen hasiera beti euskaraz izaten da, euskarari lehentasuna emanaz.

Mahai inguruetako gonbidatuen kasuan eta ondorengo solasaldietan, berriz, oreka hori apurtu egiten da. Gonbidatu gehienek gaztelaraz hitz egiten dute, eta ondorioz, publikoarekin sortzen den harremana ere hizkuntza horretan egiten da. Gonbidatu gisa adituak doazen kasuetan, hauek elebidunak izatea proposatzen du BAGERA Elkarteak.

Prentsaurrekoen kasuan ere, euskara hasierako agurretara mugatzen da gehienetan eta euskara bigarren mailan gelditu ohi da.

Idatzizko materialari dagokionez, antolakuntzak kaleratzen duen materialean elebitasuna mantendu da eta positibotzat jotzen dugu, katalogo ofizialean, fitxa tekniko guztiak euskara hutsean idatzia egotea eta programazio liburuxkan euskaraz izango diren film eta ikuskizunetan euskaraz direla idatzita agertzea (EUS). Baina Fnac-ek Zinemaldiaren inguruan kaleratzen dituen euskarri guztiak gaztelera hutsez izan dira eta antolakuntzatik irizpideak jarri beharko lituzkeela uste dugu.

Posta elektronikoz jaso ditugun prentsa ohar guztiak, euskaraz edo bi eletan jaso ditugu. Prentsaurrekoetan banatutako film ezberdinen prentsa dossier gehienak euskaraz jaso ditugu.

Web guneari dagokionez, informazioa guztia euskaraz eskuratu daitekeen arren helbidearen izena gazteleraz jarraitzen du izaten www.cineyderechoshumanos.com.

Orokorrean hartuta, Bagera Elkartek ondokoa proposatzen dio Giza Eskubideen Zinemaldiko antolakuntzari: dauden hutsuneak zuzentzea eta aurrerapausoak egiten jarraitzea, Donostiako euskararen normalizazioa lortzeari begira. Hala nola, filmei dagokionez, euskarak leku zabalago baten beharra duenez, gutxienez, aurreko urteetako emanaldi kopurua handitzen joatea proposatzen dugu eta ahal den neurrian, euskarazko emanaldiak atal guztietan izan daitezela. Prentsaurrekoetan eta solasaldien kasuan, erabiltzen diren hizkuntzen artean oreka mantentzeko bideak aztertu beharko lirateke eta euskara ez mugatzea soilik lehenengo ongi etorriko bi hitzetara. (Hala nola, euskara hutsezko saio bereziak tartekatuz, prentsaurrekoa aurretik gaztelera gailenduko dela jakinda, hasieran aurkezpen osoa euskaraz izatea, moderatzaileak gonbidatuei euskaraz galdetzea beste gazteleraz edo euskaraz egiten ez dutenen kasuetan, solasaldietara ekartzen diren gonbidatuak elebidunak izaten saiatzea...).

Bide horretan, BAGERA Elkartearen esku dagoen heinean, laguntza behar izanez gero, beti prest izango gaituzue.